

HUNARMAND UYUSHMASI – MILLIY HUNARMANDCHILIK SIYMOSI

Qodirova Mamlakat Mo`minovna

Qarshi Davlat universiteti

o`zbekiston tarixi kafedrası,

tarix fanlari nomzodi, dotsent

Annotatsiya

Ushbu maqolada yurtimizda hunarmandchilikning rivojlanish tendensiyalari, shuningdek “Hunarmand” uyushmasining ochilish istiqbollari muhokama etiladi.

Kalit soʻzlar: hunar, tadbirkor, uyushma, mehnat, faoliyat.

KIRISH

Ma`lumki, O`zbekiston hududi qadimiy madaniyatga ega bo`lib, hunarmandchilik taraqqiy etgan hududlardan biri hisoblanadi. O`z navbatida, hunarmandchilik o`z taraqqiyoti jarayonida uy hunarmandchiligi, buyurtma va bozorga asoslangan hunarmandchilik shakllarini bosib o`tdi. Hunarmandchilikning bunday bosqichlarni bosib o`tishiga ijtimoiy mehnat taqsimotlari katta turtki bergan.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mustaqillik yillariga kelib, hunarmandchilik davlat siyosati darajasiga ko`tarildi. Mamlakat iktisodiy hayotida yuz berayotgan jiddiy tarkibiy o`zgarishlar davrida hunarmandchilikni saqlab qolish va taraqqiy ettirish – xalqning milliy an`analarini, urf-odatlarini qayta tiklashga tenglashtirildi. Zero, O`zbekiston bozor munosabatlariga o`tish jarayonida, “...rivojlangan mamlakatlarning ko`p asrlik tajribasiga, shuningdek, O`zbekistan xalqining milliy tarixiy merosi, turmush tarzi, an`analari va ruxiyati xususiyatlariga...[2] tayanildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Hunarmandchilikka bo`lgan e`tiborning navbatdagi bosqichi 1997 yilga to`g`ri keldi. O`sha yilning 31 martida O`zbekiston Respublikasi Prezidentining «Xalq badiiy hunarmandchiliklari va amaliy san`atni yanada rivojlantirishni davlat yo`li bilan qo`llab-quvvatlash chora-tadbirlari to`g`risida»[4] gi Farmoni qabul qilindi. Unga asosan uy sharoitida badiiy hunarmandchilik buyumlari ishlab chiqarayotgan xalq ustalariga joylardagi hokimliklarning amaliy yordami muhim vazifa-lardan biri sifatida ko`rsatilgan. Hunarmandlar besh yilgacha daromad solig`idan ozod qilindilar, respublikadan chetga chiqariladigan xalq hunarmandchiligi buyumlari uchun boj to`lovi olish bekor qilindi. Buning natijasida norasmiy faoliyat olib borayotgan hunarmandlar ro`yhatga olindi, soha rivojlanish bosqichiga o`tdi.

O'zbekistonda an'anaviy bo'lgan hunarmand va kosiblar sobiq kommunistik mafkura hukmronligi vaqtidagi barcha to'sqinliklarga qaramay asrlar davomida saqlanib qolgan o'z hunarlarini yo'qotmagan. Hunarmand-kosiblarning bu yillardagi kooperativ artellari yirik sanoat korxonalari bilan salkam teng aholi uchun kerakli xalq iste'mol mollari ishlab chiqarishda muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Hunarmandchilik koopratsiyasi o'z artellarini ochib, ortiqcha ish kuchlarini ishga jalb etish, mahalliy xom ashyodan oqilona foydalanish o'rniga, markazning tashabbusi bilan bu korxonalar asossiz tugatildi.

Bu sohaga O'zbekiston mustaqillikka erishgandan keyin ham alohida e'tibor berildi. Ayniqsa yoshlarni milliy hunarmandchilik va amaliy san'at na'munalari bilan tanishtirish va ularda qiziqish uyg'otish, xalq ustalarining mehnatlarini munosib rag'batlantirish va respublikada azaldan shakllanib rivojlanib kelgan hunarmandchilik sohasini yanada rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi hunarmand va musavvirlarining "Hunarmand" uyushmasi tuzilib, bu uyushma bugungi kunga kelib barcha viloyat va tumanlarda 13 ta boshqarma, 159 ta bo'limga bo'linib keeng faoliyat olib bormoqda. Uyushma tomonidan har yili turli miqyosda ko'rgazma, festival, ko'rik-tanlovlar o'tkaziladi. Ayni paytda mahallalar qoshida yoshlarni bo'sh vaqtarini mazmunli o'tkazish maqsadida respublika usta-hunarmandlarining ustaxonlarida 800 dan ortiq "Ustoz-shogird" maktablari tashkil etildi, 4000 nafarga yaqin yoshlar hunar sirlarini egalladi.

Mustaqillik sharofati bilan respublikada iqtisodiy tiklanish va milliy o'zlikka qaytish davomida milliy hunarmandchilikni yanada rivojlantirish yo'llari ishlab chiqildi. 1995 yil oktyabr oyida bo'lib o'tgan O'zbekiston xalq ustalari va hunarmandlarining birinchi respublika yarmarkasi muhim voqealardan biribo'ldi.

Usta-hunarmandlarning mahsulotlari xorijlik sayyohlarni ham qiziqtirib kelayotganligini alohida ta'kidlash lozim. Masalan, 2009 yilda "R-PLYUS KORON" mas'uliyati cheklangan jamiyat yakka tartibdagi tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullandi, dastlab tashkil etilgan korxonada 4 ta ish o'ni yaratib, sopol buyumlar ishlab chiqarish bilan ish boshladi. Hozirda ushbu korxonada ikki yuz xildan ortiq xar xil turdagi unikal va plitkali sopol buyumlar, plitkali sopol buyumlar ishlab chiqarilmoqda. Oltmishdan ortiq ish o'ni tashkil etildi. Ushbu ishlab chiqarish mahsulotlarni Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi davlatlarga, Evropa davlatlariga xususan, Germaniyaga eksport qilish yo'lga qo'yildi. Ayni paytda ishlab chiqarilgan mahsulotlar tumanda turizm salohiyatini oshirishga katta xissa qo'shdi. Korxonaga AQSH, Germaniya, Shvetsiya, Pokiston, Xindiston, Isroil, Janubiy Korea, Yaponiya kabi ko'plab davlatlardan turistlar kelib katta qiziqish bildirganlar. Tadbirkor tomonidan tuman markazida tashkil etilgan "Yosh hunarmandlar markazi" binosida yigirmadan ortiq yoshlar ish bilan ta'minlandi[11].

Ishlab chiqarilgan kulolchilik mahsulotlarining o'ziga xos shakli va yasash uslubi ishlab chiqarilgan mahsulotlarni turli ko'rgazmalar, festivallarda ishtirok etishiga ham sabab bo'lib keldi. Masalan, 2018 yil Rossiya Federatsiyasining Qrim o'lkasida o'tkazilgan "Olovli gullar"

deb atalgan VIII festivalda Rishton kulolchilik maktabi an`analarini va mahsulotlarini namoyish etgan mahalliy hunarmandlar ishtirok etishdi.

XULOSA VA MUNOZARA

Umuman olganda, O`zbekistonda, shu jumladan, Farg`ona viloyatida hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirish, himoyalash va qo`llab-quvvatlash uchun institutsional asos shakllandi va rivojlandi. Buni hunarmandchilikni qo`llab-quvvatlash uchun tashkil etilgan Respublika xalq hunarmandlari va musavvirlari «Hunarmand» uyushmasi, Respublika «Tadbirkor ayol» uyushmasi, Respublika «Usto» birlashmasi, «Mahalla» jamoat fondi va ularning viloyatlardagi bo`limlari faoliyatlarida kuzatish mumkin. Ushbu institutlar: xalq hunarmandchilik ustalarining faoliyatlarini qo`llab-quvvatlash, moddiy-texnika uskunalari bilan ta`minlash, ishlab chiqarilgan mahsulotni sotishga, (shu jumladan eksportga) ko`mak berishda; mamlakat ichkarisi va horijda hunarmand ustalarining buyumlarini reklama qilish uchun fotosuratlar, kataloglar chiqarish, ko`rgazmalar tashkil etishda; xalq amaliy san`ati namunalari hamda an`analarini saqlab qolish, yuksak mahorat bilan badiiy buyumlarni tayyorlashni yoshlarga singdirishda hunarmandlarga katta ko`mak bermogda.

ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. Рахимов М.К. Ўзбекистонда Бадий Кулолчилик – Тошкент. 2011. - 56 Бет.
2. Абдулазизова Н.Тупрокдан Ясалган Мўъжиза // Фарғона Ҳақиқати. 2011 Ўил 6 Июль.
3. Камилов И. Керамика Риштана: Традиции И Мастера. ... - С. 14.
4. Экономический Вестник Узбекистана. Аналитический Журнал. 2017. -№2, - С.15-16.
5. Фарғона Вилояти Риштон Тумани “R-Plus Kогon” Масъуляти Чекланган Жамияти Раҳбари Р.Тожитдинов Билан Қилинган Сухбат. Сухбат 2019 Ўил 28 Апрельда Ёзиб Олинган.